

Tipologia revoluționarului – o perspectivă: Marin Preda și Petru Dumitriu

---

Angelo MITCHIEVICI

Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Litere
“Ovidius” University of Constanța, Faculty of Letters
Personal e-mail: angelo_kane@yahoo.com

The Revolutionary Typology – A Perspective: Marin Preda and Petru Dumitriu

Through his novel, *What is to be done?* (1863), Nikolai Cernâșevski circulated a illustrative character for a new typology that of professional revolutionaries. The model has become popular because Lenin attached great importance to it and writers have left influenced by this model. The revolutionary typology enters the Romanian literature, but it acquires a special importance only after the communist regime came into power. A number of important writers use this typology, both in the context of peasant society and that of the bourgeois. Marin Preda and Petru Dumitriu are representative in this respect, and their novels, *The Moromets* (1955) and *Family Chronicle* (1957) offer two case studies. I watched through these case studies how a farmer's son and the son of an important lawyer from Bucharest became activists and what makes the difference between them and the Rahmetov-type.

Keywords : revolutionary, class struggle, communism, ideology, resentment

„Un manual de viață”, cum își intitula Nikolai Gavrilovici Cernâșevski romanul lui, *Ce-i de făcut?*, apărut în 1863, marca apariția unui nou tip de umanitate, dar și a unui nou tip de personaj: revoluționarul de profesie. Rahmetov este un declassat prin propria sa voință, provenind dintr-o prosperă familie aristocratică, pe care o identifica în ansamblul unei întregi clase ostile afirmării ideilor sale revoluționare. În aventura sa revoluționară, Rahmetov nu e singur, și alte „stări”, categorii sociale sunt reprezentate. Prin Lopuhov, în scenă intră mica burghezie sedusă de acțiune, iar prin Kirsanov, mica funcționărie provincială. Niciunul dintre aceștia nu are însă calitățile lui Rahmetov, niciunul nu merge atât de departe ca el. Ceea ce-i deosebește este radicalismul. Toți au văzut idei precum personajele camilpetresciene, dar devotamentul față de ideea revoluționară cunoaște grade diferite de implicare și asumare. Rahmetov parcurge un adevărat proces de metanoia revoluționară, de profundă și totală transformare lăuntrică, realizând performanța unei existențe aproape monahale în temeiul religiei sale politice. Exercițiile de durificare și înstrăinare a

slăbiciunilor cărnii proprii unui călugăr merg mână în mână cu edificarea unei morale revoluționare care exclude orice normativ etic, morala comună, în vederea împlinirii dezideratelor revoluționare. Fanatismul pus în slujba cauzei va caracteriza pe revoluționarul de profesie, căruia scriitorii vor încerca să-i contureze un profil umanist, dincolo de determinările care marchează un caracter insolubil la compromis.

Aceste personaje încep să populeze aproape firesc romanul românesc postbelic, pentru a nu vorbi de nuvelă. Gelu Ruscanu este departe de acest tip; Camil Petrescu nu a văzut în personajul său un revoluționar, cât un justițiar intratabil din specia hugolianului Javert, incapabil să admită imperfecțiunea. Justițiarul camilpetrescian este dominat, mai degrabă, de un orgoliu imens, decât de un apetit revoluționar insașiabil. Pentru că rahmetovii nu au niciun scrupul, ei știu să se adapteze, să se prefacă, să se camufleze. Ceea ce înseamnă un revoluționar autentic pe stil vechi totuși putem afla din *Spovedanie pentru învinși* (*Vers l'autre flamme-Confession pour vaincus*) relatarea de călătorie în Uniunea Sovietică a lui Panait Istrati publicată în Franța

Marin Preda

Sursă foto: <http://jurnalul.ro/thumbs/big/2011/06/12/un-roman-al-incertitudinii-o-lume-de-sub-destine-129664.jpg>

în 1929 și care avea să-i aducă autorului decredibilizarea sa printr-o campanie concertată împotriva sa susținută direct de la Moscova. Avem însă în literatura română posbelică un autentic Rahmetov?

Într-un fel, Marin Preda intuia un astfel de personaj, un protorebel în Țugurlan din *Moromeții* primul volum care apare în 1955. La nivelul societății țărănești nu se putea vorbi de spirit revoluționar, o educație precară făcea imposibilă asimilarea catehismului revoluționar. Fără ideologie Rahmetov nu există. Cu toate acestea, chiar dacă nu are „idei”, Țugurlan conține datele din care se va fabrica omul nou ca om al resentimentului. Definitiv pentru acest tip este această ură mocnită împotriva a tot și a toate. Un resentiment care nu a fost trecut prin filtrul niciunei educații, un sentiment brut, amestec de confuzie și sumbră încăpățănare¹. Privind cu atenție societatea care se adună în poiana lui Iocan, chair și pe tinerii legionari asupra cărora naratorul proiectează o lumină sarcastică, nu vei întâlni unul asemenea lui Țugurlan. Primitivismul său se asociază cu o formă neguroasă de nemulțumire, care nu poate fi articulată, dar care se rezolvă inutil într-un gest brutal. Burzuluitul Țugurlan dospește nu un sentiment revoluționar, ci o veritabilă ură de clasă căreia îi lipsește o minimă informare ideologică pentru a deveni punitivă. Marin Preda a prins această psihologie cu finețea care îl caracterizează, dezvoltând posibilitatea Țugurlan într-un personaj-cheie, Niculae, fiul lui Moromete. Abia în cel de-al doilea volum al *Moromeților* ni se oferă exemplul unei veritabile „declasări” și trebuie să treacă un deceniu și mai bine pentru aceasta. Spre deosebire

de Eugen negrici care-l consideră pe Moromete un „declasat”, sunt de părere că, dimpotrivă, fiul său Niculae revendică, de fapt, acest rol.² Moromete face parte din categoria „ultimului țăran”, intuiție remarcabilă a acestui țăran simplu, „exponent al unei clase” cum era prezentat în exegeză, un învins. Prin intermediul școlii de Partid, Niculae, timidul și dornicul de învățătură din primul volum, face trecerea spre clasa muncitoare, devenind un activist. Ce anume declanșază conversia fiului de țăran menit să devină învățător în învățător al „maselor largi populare”. Dacă urmărim cu atenție evoluția lui Niculae descoperim un moment de criză produs de moartea inopinată a cumnatului său abia revenit de pe frontul de est. O moarte absurdă, cu atât mai mult cu cât, războiul îl cruțase, o moarte sub semnul căreia stă peirdera credinței, apostazia tânărului țăran care descoperă că „Dumnezeu a murit”. Însă și accidentul provocator de moarte este anticipat de o întâlnire misterioasă în pământuri între Niculae și acest cumnat. Pasajul ar merita o discuție în sine, neobișnuit, aproape suprarrealist, cu atât mai mult cu cât cumnatul încearcă să precizeze o stare de dizlocare lăuntrică, de alienare profundă. Relatarea acestei întâmplări are loc în timpul mesei rituale, a pomenii, iar ea constituie preambulul provocării pe care Niculae o lansează preoților satului. Ea se referă la sensul existenței pus în balanță de intervenția brutală, aproape cinică a morții. Niculae privește întregul ritual dintr-o perspectivă desacralizată, înhumarea apărându-i într-o lumină crudă. „De ce murim?” este o întrebare care deschide pentru tânăr un spațiu al interogațiilor limită, moartea fiind scandalul ontologic

prin excelență. Niciuna dintre explicațiile date de preoți care apelează la tradiție nu corespunde mizei cu care Niculae a investit întrebarea. Tânărul comite un gest de oarecare violență, pus ulterior pe seama consumului de alcool, explicație menită să-i amortize brutalitatea, cu atât mai mult cu cât ieșirea acestuia este urmată de un fel de convalescență. Însă convalescența ne conduce în fața unui personaj nou, a unui Niculae reformat și distant cu care Moromete încearcă să angajeze un dialog „filozofic”. De data aceasta tânărul se află în posesia unor idei, citește o carte intitulată *Umanism în gândirea secolului*, probabil o broșură propagandistică, devine posesorul unor cunoștințe care-l separă de Moromete, dar și de înțelepciunea seculară care-i asigurase acestuia din urmă un ascendent asupra celorlalți consăteni. Prima reacție a lui Moromete este să-l considere ca un membru al unei secte, este vorba de pocăiți, dar asocierea este repede respinsă de fiu. Într-un fel, Moromete are intuiția corectă a unui tip de angajament care nu exclude o redirectionare, reformulare a unei sensibilități religioase. Urmează întrebarea capitală în urma căreia Moromete ar urma să fie edificat. Fiul îi răspunde sec: „Eu îmi caut eul meu.” Fraza sună aiuritor pe buzele fiului de țăran, și desigur, ea îl bulversează pe Moromete. Căutarea la care se referă Niculae este de neconceput într-o lume care împărtășește valorile cutumiare ale colectivității, o lume cu un profund sens al comuniunii. Acest efort de disociere pentru protorevoluționarul Niculae constituie expresia unei schizoidii, a unei profunde separări de comunitate. Pentru Moromete două lucruri trebuie să fi fost scandaloase: pronunțarea acestui eu în afară, un eu disociat și faptul de a fi în căutarea lui, ceea ce presupune dacă nu o pierdere prealabilă, o rătăcire. Niculae încearcă să exprime un rapel către propria interioritate, dar căutarea eului se face printr-o serie de interogații și prin inventarea unui nou eu social, cel pe care-l edifica broșurile pe care tânărul le buchisește. Învățătura propriu-zisă a devenit învățătura revoluționară care-l scoate pe Niculae din societatea țărănească și-i orientează resentimentul acumulat în timp, resentiment față de un tată care i-a blocat accesul la o altă condiție socială. Repunerea în discuție a fundamentelor lumii țărănești presupune chestionarea severă și demitizantă a fundamentelor sale religioase. Niculae și-a pierdut credința și atunci sesizează două aspecte: într-o primă instanță că lumea este absurdă, nu există noimă, nu există un sens totalizant, și în al doilea rând că ritul este o formă goală, incapabilă să mai ascundă cruzimea realității. Apostazia lui Niculae este prezentată de narator în termenii unei crize, dar o criză care provoacă schimbarea la față a lui Niculae. Marin Preda a urmărit acest caz de declasare, cum dintr-un țăran se naște un activist, și cum lumea din care provine acesta este golită de sens. O discuție mai amplă are loc între notar și Niculae, primul sesizând că ideologia pătrunde în minte lui Niculae prin breșa creată de un

conflict dintre tată și fiu.

„Dar ce ți-a făcut tatăl dumitale? Zise tânărul notar clipind acum rar, vizibil alarmat de această destăinuire repede reprimată, căci Niculae se opri.

-Nu mi-a făcut nimic, dar omul are nevoie de o nouă religie a binelui și a răului, fiindcă răul din icoane nu-l mai sperie, iar de bine a ajuns să rânjească drăcește când îi aduci aminte.”³ Iar notarul vede în tânărul din față să pe unul dintre „cei mai buni” apostoli ai noii religii. Intuim că tot ceea ce face Niculae se adresează acestui tată, centrul universului unei lumi pe care el se străduiește să o transforme revoluționar, adică să o distrugă. Niculae va marca prin eșec devenirea sa revoluționară, incapabil să se transforme în bolșevicul pur și dur preconizat de rahmetovul lui Cernășevski descoperind ceea ce Paul Cornea afirma tranșant în cartea sa de memorii, *Ce a fost. Cum a fost:* „(...) într-un totalitarism de tip stalinist nimeni nu scapă inocent – doar morții nu sunt obligați la compromisuri.”⁴

Primul volum din *Cronica de familie* apărea în 1955, anticipând voluminosul roman în trei volume. Capitolul intitulat semnificativ 1947. În *bătălia pierdută* va primi un loc în volumul trei al romanului cu titlul *Isabela și sfârșitul carierei lui Dimitrie Cozianu*. Capitolul marchează una dintre etapele esențiale ale declinului marilor familii boierești, dar și ceva în plus, scurta lor mezialianță politică cu comuniștii, ocazie pentru o punere în oglindă a vechiului regim cu noul regim și înfruntarea celor două tabere pe terenul de nisipiuri mișcătoare al tranziției.

Cronica de familie ne aduce în prim plan un revoluționar din specia lui Rahmetov, Ionel Varlam, fiul distinsului avocat bucureștean, Jack Varlam, fruntaș al partidului social-democrat al lui Titel Petrescu. O primă caracterizare i-o face Ionel Haralamb, un dandy, în dialog cu Dimitrie Cozianu. Este vorba de protipendada bucureșteană, de vechi boieri și burghezii întrepridă care se apropie fără să știe de sfârșit.

„Cozianu întreabă:

-Ce e cu fiu-său? E socialist și el?

-E comunist fanatic.”⁵

Trebuie remarcat că dialogul din prima editare a capitolului în volumul din 1955 este ceva mai amplă, incluzând și o imprecizie la adresa social-democraților priviți cu circumspecție de către aristocrații pur sânge. Era însă util de subliniat partizanatul circumstanțial, de nevoie, între social-democrați și partidele istorice, PNL și PNTȚ pentru a sublinia condiția tranzacțională și evident coruptă a Partidului Social Democrat.

Totodată, era subliniată și diferența de substanță între socialiști și comuniști, tranzacționismul primilor și puritatea ideologică, fanatismul celorlalti.

„Cozianu întrebă:

-Ce e cu fiu-său? E socialist și el?

-Dac-ar fi socialist ca nebunul ăsta bătrân, n-ar fi nimic, dar e comunist fanatic.”⁶

Confruntarea dintre tatăl social democrat și fiul comunist are relevanța unei lichidări oedipiene a unui conflict ideologic, dar și al unei incompatibilități morale. Printre reproșurile pe care fiul i le face tatălui este și eșecul conjugal al acestuia și comportamentul lipsit de respect față de o mamă idolatrizată de către fiu. Declasarea atrage după sine un anumit tip de austeritate revoluționară, dar și divorțul de privilegiile de clasă de care se bucură avocatul Jack Varlam. Fiul refuză moștenirea burgheză a tatălui, catehismul revoluționar îi dictează disprețul față de proprietate, față de mediul de afaceri și de cariera politică facilă pentru un fiu provenit dintr-o familie cu tradiție și dare de mână. Procesul pe care tânărul revoluționar îl deschide clasei din care provine, dar de care se disociază total, este exemplar pentru configurarea unui tablou ideologic.

„Dacă aș fi fost crescut de tine, aș fi un tânăr afacerist sau un avocat fără scrupule, pus pe îmbogățire, sau un tânăr politician ipocrit și corupt, eventual puțin agent de siguranță, sau toate la un loc... (...) Sau un mic fecioraș de bani gata, bolnav de vicii sexuale, bețiv și amator de stupefiante.”⁷

Pentru Ionel Varlam este imposibilă o condiție onestă a unei existențe burgheze, iar autorul întărește cu exemple numeroase argumentele pe care se bazează revolta fiului împotriva tatălui. Angajamentul ideologic presupune un devotament total față de cauză, singura asemenea mamei intangibilă, sfântă.

„-Numai faptul că îndrăznești să numești mârșăvie cea mai nobilă activitate posibilă azi pe pământ și dovedește destul că nu mai am ce căuta la tine în casă, zise el tremurând. Dacă ai venit să scuipi pe ce am eu mai sfânt, spune-mi, ca să știu să ies pe ușă fără bagaje! (...) – Bine că mă insultă numai pe mine și-ai lăsat în pace munca de partid...”⁸

Miza acestei confruntări depășește cadrul familiei, ea se referă la familia social-democrată, de care comunismul se separă, deși o întrebuițează ca tovarăș de drum. Tânărul comunist denunță aici manipularea și falsificarea marxismului de către social-democrați, precizând că singurii marxști autentici sunt comuniștii. „Eu nu mint. Tocmai de aceea sunt comunist, ca să nu mint pe alții și să nu mă mint și pe mine.”⁹ Și finalul

capitolului a fost rescris, iar o comparație a textului relevă o serie de nuanțe. Întors în mijlocul tovarășilor săi uteciști, Ionel Varlam trăiește beția acțiunii revoluționare:

„Era tulburat, exaltat, fericit. Ceilalți vorbeau tare, strigau, fumau. El se gândea incoerent: „Cucerim puterea...Îi zdrobim cu masa”. Asta era revoluția;

asta era viața, fericirea.

-Ura! Ura! Ura! Începu el să strige.”¹⁰

Iată și același fragment la apariția volumului-pilot în 1955: „Prietenul lui stătea lângă el, cu mâna pe umărul lui. Era fum și toți erau obosiți, surescitați, veseli, fără somn, și era frig aici în cămin... Asta era viața, tinerețea, fericirea! Ionel Varlam era fericit.”¹¹ Starea de comuniune este împinsă spre una de beatitudine. Ghidajul este mai pronunțat în varianta de text publicată în 1955, „prietenul” ținându-și protector mâna pe umărul tânărului aspirant. Prietenia devine unitatea de măsură a acestei asocieri libere de spirite revoluționare. Tinerii pregătesc demonstrația din 24 februarie 1945 împotriva guvernului Rădescu, manifestație la care s-a tras o salvă, fără victime, probabil o diversiune organizată de sovietici și comuniștii autohtoni. Petru Dumitriu creează un întreg scenariu dramatic de unde reiese caracterul criminal al guvernului Rădescu și eroismul comuniștilor printre care se înregistrează victime.

Ar merita revăzută istoria lui Gusti Gartner așa cum o relatează Paul Cornea în cartea sus menționată, fiul de capitalist, mai precis al directorului Astei Române, care și-a lichidat averea și a plecat în străinătate insistând ca fiul său să-l însoțească. Ceea ce va încerca și Jack Varlam cu fiul său. Similitudinile sunt izbitoare, chiar dacă poate fi doar o coincidență între cazul real și cel ficțional, deși Geo Șerban aprecia la Petru Dumitriu interesul pentru orice informație fie ea și anecdotică, informație pe care o putea prelucra literar: „Intrigi, bârfe, cancanuri, culese aieva din viața societății trecute ori prezente, veneau să-l țină în priză pe prozator, împrăștiându-i mereu provizia de existențe senzaționale, prelucrate după rețete personale în combustia unui laborator de mare productivitate.”¹² După plecarea tatălui, relațiile dintre tată și fiu cunosc o ruptură definitivă ca și în roman. Nu știm ce se va întâmpla cu Ionel Varlam, îmbibat de idealism revoluționar, însă Petru Dumitriu deschide orizontul unui viitor strălucitor pe măsura devotamentului său care merge până la recuzarea la propriu și la figurat a întregii moșteniri lăsate prin Jack Varlam de clasa sa. Un alt exemplu, aproape pedagogic, de declasare. Ce i s-a întâmplat lui Gusti Gartner, devenit asistent universitar și intrând în biroul de Partid al Facultății, ne reamintește Paul Cornea: „Părea că-l așteaptă o carieră strălucită. A survenit însă aici o a doua lovitură nimicitoare. La verificarea membrilor de partid a fost exclus, neținându-se seama de ideile

lui și de fermitatea lor, manifestată de alegerea clară a comunismului în detrimentul familiei. A urmat implacabil înlăturarea brutală din Universitate, ceea ce l-a aruncat literalmente pe drumuri. Cine a trăit în anii '50 știe bine că a fi exclus din partid însemna atunci a fi pestiferat.(...) A-i devora pe militanții cei mai credincioși ai cauzei – aceasta a fost abominabila inovație adusă de stalinism.”¹³ Destinul acestui burghez onest în opțiunea sa revoluționară reclamă într-un mod emblematic riscurile unui atașament prost plasat, un caz-școală de *mal-aimé* ideologic.

Să privim cu atenție cele două episoade emblematice pentru edificarea unui nou tip de personaj, dar și al psihologiei sale. În ambele situații este vorba de o revoltă împotriva tatălui, una marcată oedipian într-un caz, cel al *Cronicii de familie* a lui Petru Dumitriu, iar cealaltă cu un plus religios adăugat conflictului oedipian. Există și acolo o mamă care insistă ca acesta să urmeze școala în speranța unei emancipări sociale. Lumea tatălui este puternic contestată, în ambele cazuri tatăl este un reacționar, un conservator, fie că este vorba de țăranul tradițional, incapabil să renunțe la proprietate, fie de afaceristul reprezentativ pentru capitalism, incapabil, la rândul lui, să-și înstrăineze proprietatea. Idealismul tinerei garde devine un alibi puternic, ea semnifică nevoia de schimbare, dar și ruptura cu tradiția, și reconvertirea energiilor vitale în pasiune revoluționară. Cel de-al doilea aspect ține de această tipologie a revoluționarului, ea va marca intransigența și duranța lui Rahmetov, minus cinismul acestuia. În confecționarea acestui tip revoluționar nu intră ingredientul esențial al bolșevicului pur-sânge: lipsa de scrupule, amoralismul funciar. Fanatismul este recuperabil pe filiera unui mecanism al reconversiei religioase prin adeziune la cauza partidului sau cum spunea Belu Zilber, „a cădea la Partid”. Asemeni apostolilor biblici, la chemarea Partidului, acești revoluționari lasă tot, familie, tradiție, viață personală și se înrolează cu trup și suflet în noua biserică. În *Zero și infinitul* sau *Întineric la amiază*, titlurile aceluiași roman al lui Arthur Koestler, acesta va ilustra tocmai tipologia rahmetoviană care lipsește din romanul românesc care forjează idealști, oameni cu o moralitate indubitabilă, capabili să discearnă între un șovăilenic tovarăș de drum, un inamic, și un soldat devotat al cauzei. Fanatismul, credința oarbă reprezintă totuși constanta care-i definește, certitudinea că, indiferent de împrejurări, Partidul are întotdeauna dreptate. Cei care se îndoiesc primesc blamul Partidului și sunt înlăturați, regăsindu-se, uneori, chiar pe o treaptă inferioară inamicului natural al proletariatului: burghezia.

În fond, Niculae și Ionel, țăranul și burghezul proletarizați, nu sunt atât de diferiți, ei fac parte din avangarda revoluționară care va edifica proiectele de viitor și va contribui definitiv la transformarea vechii societăți interbelice, fie ea societate burgheză sau

țăărănească, într-una socialistă prin intermediul unor reforme radicale: colectivizare, naționalizare, etatizare etc... Ceea ce înseamnă unul și același lucru: distrugerea ei din temelii.

Note:

1. A se vedea și articolul meu, „Omul care mârâie” în Vladimir Tismăneanu (editor), *Anatomia resentimentului*, Editura Curtea Veche, București, 2010, p.61-70.
2. Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism. Proza*, Editura Fundației PRO, București, 2003, p.169,170.
3. Marin Preda, *Moromeții*, vol.II, Editura 100+1 Gramar, București, 1997, p.61.
4. Paul Cornea, *Ce a fost. Cum a fost. Paul Cornea de vorbă cu Daniel Cristea-Enache*, Polirom, Cartea Românească, 2013, p.42.
5. Petru Dumitriu, *Cronică de familie*, Vol. III, Prefață de Ion Vartic, Editura Litera, București, 2009, p. 128.
6. Petru Dumitriu, *Cronică de familie*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955, p. 323.
7. Petru Dumitriu, *Cronică de familie*, vol III, p. 132.
8. Ibidem, III, p.131.
9. Ibidem, p. 133.
10. Ibidem, p.136.
11. Petru Dumitriu, *Cronică de familie*, 1955, p.331.
12. Geo Șerban, „Grandoare și degradări ale devenirii la Petru Dumitriu” în *Lettre internationale*, iarna 2008-2009, p.60.
13. Paul Cornea, op.cit., p.85,86.

Bibliography:

- Paul Cornea, *Ce a fost. Cum a fost. Paul Cornea de vorbă cu Daniel Cristea-Enache / What Has Been. How It Has Been. Paul Cornea in Dialogue with Daniel Cristea-Enache*, Polirom, Cartea Românească, 2013.
- Petru Dumitriu, *Cronică de familie / Family Chronicle*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955.
- Petru Dumitriu, *Cronică de familie / Family Chronicle*, 3rd vol., pref. by Ion Vartic, Editura Litera, București, 2009.
- Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism. Proza / Romanian Literature under Communism. Prose*, Editura Fundației PRO, București, 2003.
- Marin Preda, *Moromeții*, 2nd vol., Editura 100+1 Gramar, București, 1997.
- Geo Șerban, „Grandoare și degradări ale devenirii la Petru Dumitriu” / „Grandeur and Decay of Becoming in Petru Dumitriu” in *Lettre internationale*, winter 2008-2009.